

Historie 18: Andelsmejeriet og smeden

Lokalitet: Ved TGP på hovedgaden

Baggrund: [Mejeri – skramlen med mælkejunger mm. Herefter lyden af et smedeværksted]

Speak: [Mandlig oplæser]

”Du står nu midt i hjertet af Ilskov. Her på hovedgaden har i tidens løb ligget et utal af forretninger og service virksomheder, der betjente byens borgere.

Jeg vil fortælle om et par af de vigtigste virksomheder: Ilskov Andelsmejeri i nummer 27 og

smedeværkstedet i nummer 14b.

Ilskov Andelsmejeri blev bygget i 1909. Det var en privat mand der byggede det. Men det kneb

at få landmændene til at levere mælk til det private mejeri, da de i forvejen leverede deres

mælk til Sunds Mejeri, og det ville mange gerne blive ved med. Så den private ejer måtte give

op, fordi han ikke kunne få mejeriet til køre økonomisk.

Landmændene blev nu enige om, at det skulle det skulle være et andelsmejeri i stedet – det

betyder at alle landmændene selv ejede mejeriet i fællesskab. Mejeriet lejede nogle af landmændene til at køre mælken fra gårdene til mejeriet. Dengang skete det med hestevogn,

og der var således 4-5 mælke-kuske, som de blev kaldt, der kørte mælk fra forskellige dele af

Ilskov sogn. Retur fra mejeriet kom mælkekuskene med syrnet skummemælk, der blev brugt til

at fodre til fedesvinene med.

Mejeriet solgte mælk, kærnemælk, skummemælk og smør til byens befolkning, men derudover

kogte de kartofler for landmændene, som de brugte til at fede svin op med. Det var en god ting

for landmændene, at de kunne få restavlen af spisekartoflerne, som ikke kunne afsættes, til

svinene, da det var et godt supplement til grisenes foder.

Der var ansat en mejeribestyrer der havde ledelsen af mejeriet, en udlært mejerist og en ung

mand til arbejdet på mejeriet. Da mejeriet var på det højeste var der 75 leverandører. I dag er

der ingen landbrug tilbage med mælkeproduktion i Ilskov sogn og andelsmejeriet blev nedlagt i

1965. Bygningerne er senere solgt til Ejner Woetmann, der startede trikotagefabrik.

Trikotagefabrikken er også senere lukket – men du kan stadig se skiltet på huset.

Overfor mejeriet lå der et landsbysmedeværksted. Du kan stadig se stuehuset til værkstedet,

der ligger lidt tilbagetrukket fra vejen med adgang via parkeringspladsen. [Hammer på ambolt,

hestevrinsk mm.]

I 1935 overtog smed Karl Østergård Jensen, som var udlært i Hammerum, værkstedet, og havde det til ca. 1975, da han gik på pension. Ikke så lang tid efter blev smedeværkstedet nedlagt.

Der har været ansat både svende og lærlinge. Man arbejdede med at lave hestesko og sko heste samt andet smedearbejde.

Senere begyndte man også at bore efter vand, lave centralvarme, handel med maskiner til

landbruget og reparationer af alt inden for landbrug og industri.

Værkstedet var en lille hvidkalket bygning, som brændte ned ca. 1950. En ny større værksted

blev bygget, og i ca. 1981 er det lavet om til bolig som det er nu.”